

Międzynarodowy Nieprzetarty Szlak

Spotkanie z Michałem Stanowskim

Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny *Metis*

Katowice, 21 marca 2007 godz. 10.00

Seminarium poświęcone Marii Stelmach

Wędrowanie przez życie, poznawanie nowych ludzi i miejsc, chodzenie własnymi drogami... Splot okoliczności i jestem na „nowym szlaku”. Obserwowałam Michała Stanowskiego w czerwcu roku 2006 na konferencji *Terapia i teatr* w Łodzi. Filmowaliśmy prezentacje artystyczne. Słuchałam jego trafnych uwag wygłaszanych na konferencji. W tym szczególnym mieście, w którym zaczęła się na dobre moja przygoda z teatrem terapeutycznym w roku 1999. Od tamtej pory śledzę uważnie dokonania artystyczne w wielu miejscach, na licznych festiwalach twórczości osób niepełnosprawnych w kraju czy za granicą.

Na spotkanie z Michałem Stanowskim przybyłam z ciekawością. Dziwnie spokojna, że to najlepszy wybór. Osoby zajmujące się teatrem w pracy z niepełnosprawnymi zdecydowanie wymagają pomocy w tej dziedzinie. Jako juror festiwalowy mam okazję oglądania wielu prezentacji. Widzę ogromne braki warsztatowe, brak podstawowej wiedzy muzycznej, marne efekty artystyczne. Daleka jestem od krytykowania, gdyż znam realia. Sama staram się od tylu lat przekazywać pewne wzorce w pracy ze studentami Wydziału Pedagogiki i Psychologii UŚ, czy słuchaczami innych uczelni, uczestnikami warsztatów arteterapii, pedagogami na studiach zaocznych czy podyplomowych.

Spotkanie rozpoczęła pani Barbara Spierzak – konsultant ROM-E *Metis* wystąpieniem nt. „*Mistagogika. Transcendentny wymiar życia*”. Traktując teatr jako narzędzie duchowości, ukazała słuchaczom rolę tego typu działań w życiu osoby niepełnosprawnej, na przykładzie 21 letniego Damiana z teatru Maguta.

Bez wątpienia pedagodzy potrzebują pomocy i bardzo konkretnych wskazówek, aby uniknąć rażących błędów artystycznych i terapeutycznych. Środowisko samo upomina się o szkolenia w tym zakresie. Dlatego też bez chwili wahania postanowiłam zaangażować się w Ruch Nieprzetartego Szlaku. Koordynatorem tego projektu jest Michał Stanowski. Przyjechał na Śląsk z Lublina, na zaproszenie ROM-E *Metis* i śląskich artterapeutów, aby przedstawić nam całą koncepcję. Jego osiemnastoletnie doświadczenia zawodowe sprawiły, że prezentacja

ta wypełniona była wieloma ciekawymi refleksjami, bardzo osobistymi. Michał zaczął od wiersza „*Za marginesem trzymani*” napisanego przez Sławka Pałkę z WTZ w Świdniku. Wiersz ten to wyraz żalu i niezgody na izolację, jakiej doświadczają osoby niepełnosprawne.

Nieprzetarty Szlak to międzynarodowy ruch osób upośledzonych, ich instruktorów i wolontariuszy, którzy poprzez systematyczne coroczne działania artystyczne, organizację imprez i pracę wychowawczą dążą do osobistego rozwoju uczestników oraz zmiany sytuacji osób niepełnosprawnych w społeczeństwie. Ruch istnieje od 1989 roku, zaangażowanych jest w niego wiele osób. Finałem całorocznego cyklu NS jest Międzynarodowy Przegląd Teatralny - Spotkania Artystów Nieprzetartego Szlaku SANS. W czasie tych spotkań pokazywane są spektakle teatralne, organizowane są turnieje, zawody, przemarsze, odbywa się bal z konkursem na stroje. Spotkania kończy wielki finał, w którym udział biorą wszyscy uczestnicy.

Michał poruszał wiele ciekawych wątków takich jak rola instruktora, wykorzystywanie lokalnych „gwiazd”, niebezpieczeństwa i pułapki w pracy z niepełnosprawnymi. Dokładnie dzień wcześniej na zajęciach ze studentami użyłam takiego stwierdzenia: „Teatr wymaga czasu. Pośpiech to jego największy wróg”. Niestety, często widać brak dbałości o szczegóły i całość formy, przygotowywanie szybkie, okazjonalne, na konkretny festiwal, czy uroczystość w kalendarzu imprez. Kilka dni później zobaczyłam to na kolejnym śląskim festiwalu, z całego zespołu tylko jedna osoba wie co tańczyć... reszta stoi bezradnie, coś próbuje ... ale efekty oplakane. Inna prezentacja: terapeuta który stoi na scenie za kurtyną, jest widoczny, wszyscy patrzą na niego i powtarzają. Również z marnym skutkiem. Wynika to nie tylko z braku ćwiczeń, ale z braku wiary prowadzącego zajęcia w to, że osoba niepełnosprawna może coś zrobić samodzielnie. To wygodna postawa. Zdaniem M. Stanowskiego poziom prezentowanych spektakli jest skorelowany nie tyle ze stopniem niepełnosprawności jego uczestników, co z brakami warsztatowymi instruktorów, wychowawców prowadzących teatry. Myślę, że po festiwalach twórczości osób niepełnosprawnych najbardziej brakuje informacji zwrotnej w zakresie indywidualnych osiągnięć każdego zespołu.

Najważniejszym celem wspólnej pracy nie jest efekt, a to na ile będą rozwijać się podopieczni. Długotrwały żmudny proces zmian.... Na scenach teatru instruktorzy pokazują jednak efekty artystyczne. Czasem nagle pojawia się jakaś magia i metafizyka. Dobrze pamiętam to uczucie, kiedy siedząc na ciemnej teatralnej widowni zapominam, kogo oglądam. Zachwyca mnie efekt, wzrusza, skłania do refleksji i przewartościowań, ujmuje pięknem, wywołuje silne przeżycia estetyczne. Na szczęście takie zespoły istnieją i tworzą.

Na nich warto czekać. Michał Stanowski zwrócił jednak uwagę na problemy, jakie mają najbardziej twórczy instruktorzy w swoich miejscach zatrudnienia, dobre efekty przynoszą rozmaite kłopoty.

W Ośrodku Teatralnym w Skrzynicach /k. Lublina, od 1999 roku organizowane są warsztaty, obozy i imprezy integracyjne. Ruch Nieprzetartego szlaku obejmuje także spotkania poetyckie, konkurs piosenki, konkurs plastyczny. Co roku proponowany jest inny temat: Wiosna, Folklor, Miłość, Dziki Zachód, Wędrowanie, Magia, Dookoła świata, Góry, z konkursem na znak cyklu – logo tematu. W roku 2007 tematem jest CYRK. Michał Stanowski zaprezentował nam także rezultaty owych artystycznych i terapeutycznych działań. Prezentacja wzbogacona multimedialnie, znakomicie przygotowana, dała nam okazję do poznania niezwykle interesujących dokonań Środowiska Nieprzetartego Szlaku na terenie środkowo-wschodniej Polski i za granicą. Wielu nauczycieli debiutujących na SANS stało się uznanymi specjalistami w dziedzinie teatroterapii. Warto podkreślić także ogrom pracy wolontariuszy wywodzących się z różnych środowisk społecznych. Nie tylko służą innym, pomagają niepełnosprawnym, ale odnoszą także wiele osobistych korzyści z działań twórczych.

Spotkanie zakończył Sylwester Szweda – muzyk, muzykoterapeuta z Ośrodka im. M. Trzcіńskiej - Fajfrowskiej w Katowicach i WTZ w Tychach. Opowiedział także o swoich doświadczeniach zawodowych. Prezentację uzupełnił występ Sylwestra z uczestnikami WTZ w Tychach (gitara, akordeon, harmonijka, instrumenty perkusyjne).

W efekcie tego spotkania powstał 10 osobowy zespół terapeutów, którzy zamierzają uruchomić Ruch Nieprzetartego Szlaku na Śląsku. Z mniejszym czy większym doświadczeniem zawodowym, wszyscy pozytywnie nastawieni do szerzenia idei integracji, wychowania i terapii przez zabawę i sztukę. Koordynatorem na Śląsku został Wojtek Kotylak z WTZ „Tęcza” w Gliwicach. Numery telefonów i adresy elektroniczne członków zespołu posiada pani Barbara Spierzak z ROM-E *Metis*.

Osoby zainteresowane naszą propozycją serdecznie zapraszamy do współpracy.

Grażyna Szafraniec

Zakład Arteterapii UŚ
szafraniec.g@internetem.pl

Ruch Nieprzetartego Szlaku www.nieprzetartyszlak.pl

Warto sięgnąć także do materiałów z międzynarodowej konferencji naukowej na KUL –u „*Od teatru do terapii*” red. A. Jaworska, B. Kasprzak, ks. M. Nowak, A. Wojnarowska, M. Stanowski. T. I *Między teorią a praktyką*. Lublin 2006.